UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

29 päivänä kesäkuuta 2010 *

Asiassa C-441/07 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 24.9.2007,

Euroopan komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre ja R. Sauer, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Alrosa Company Ltd, kotipaikka Mirny (Venäjä), edustajinaan R. Subiotto, QC, solicitor-advocate K. Jones ja solicitor S. Mobley,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, R. Silva de Lapuerta, E. Levits ja C. Toader sekä tuomarit A. Rosas, K. Schiemann (esittelevä tuomari), M. Ilešič ja U. Lõhmus,

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.6.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.9.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii valituksellaan kumoamaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-170/06, Alrosa vastaan komissio, 11.7.2007 antaman tuomion (Kok., s. II-2601; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan mukaisesta menettelystä (asia COMP/B-2/38.381 – De Beers) 22.2.2006 tehdyn komission päätöksen 2006/520/EY (EUVL L 205, s. 24; jäljempänä riidanalainen päätös), jolla De Beers

SA:n (jäljempänä De Beers) antamat sitoumukset lopettaa raakatimanttien hankinta Alrosa Company Ltd:ltä (jäljempänä Alrosa) vuodesta 2009 lähtien sen jälkeen, kun se vähensi vuosien 2006–2008 aikana asteittain ostomääriään, katsottiin sitoviksi ja jolla menettely päätettiin perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 9 artiklan mukaisesti.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Asetuksen N:o 1/2003 johdanto-osan 13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jos yritykset esittävät komissiolle sopimuksen tai käytännön kieltämiseen mahdollisesti johtavan menettelyn yhteydessä sitoumuksia komission huolenaiheiden poistamiseksi, komission olisi voitava tehdä päätöksiä, joiden mukaan sitoumukset ovat asianomaisia yrityksiä velvoittavia. Sitoumuksia koskevissa päätöksissä tulisi todeta, että komission jatkotoimille ei ole enää perusteita, ilman että todetaan, onko määräyksiä rikottu tai rikotaanko niitä vielä. Sitoumuksia koskevat päätökset eivät vaikuta kilpailuviranomaisten ja jäsenvaltioiden tuomioistuinten valtuuksiin tehdä tällaista toteamusta ja päättää tapauksesta. Sitoumuksia koskevat päätökset eivät sovellu asioihin, joissa komissio aikoo määrätä sakkoja.”

3 Asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos komissio toteaa kantelun perusteella tai omasta aloitteestaan, että perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklaa rikotaan, se voi päätöksellään määrätä asianomaiset yritykset ja yritysten yhteenliittymät lopettamaan todetun rikkomisen. Tässä tarkoituksessa komissio voi määrätä ne toteuttamaan kaikki toimintaa koskevat tai rakenteelliset korjaustoimenpiteet, jotka ovat oikeasuhteisia tehtyyn rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliselle lopettamiselle. Rakenteellisia korjaustoimenpiteitä voidaan määrätä vain joko silloin, kun ei ole olemassa yhtä tehokasta keinoa menettelyn korjaamiseksi, tai kun mikä tahansa yhtä tehokas toimenpide menettelyn korjaamiseksi olisi asianomaiselle yritykselle raskaampi kuin kyseessä oleva rakenteellinen toimenpide. Jos komissiolla on oikeutettu etu asiassa, se voi myös todeta rikkomisen tapahtuneen menneisyydessä.”

4 Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos komissio aikoo tehdä päätöksen, jossa rikkominen määrätään lopetettavaksi, ja kun asianomaiset yritykset esittävät sitoumuksia, joiden tarkoituksena on poistaa komission ennakkoarvioinnissaan niille esittämät huolenaiheet, komissio voi päätöksellään määrätä kyseisten sitoumusten noudattamisen yritystä velvoittavaksi. Päätös voidaan tehdä määräajaksi, ja päätöksessä on todettava, ettei komission jatkotoimille ole enää perusteita.

2. Komissio voi pyynnöstä tai omasta aloitteestaan aloittaa menettelyn uudelleen:

a) jos jokin päätöksen perusteena ollut tosiseikka on muuttunut olennaisesti;

b) jos asianomaiset yritykset rikkovat sitoumuksiaan; tai

c) jos päätös on perustunut osapuolten toimittamiin puutteellisiin, virheellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin.”

5 Asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 2 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Asianomaisten osapuolten puolustautumisoikeudet menettelyssä on täysin turvattava. Niillä on oikeus tutustua komission asiakirja-aineistoon edellyttäen kuitenkin, että otetaan huomioon yritysten oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta. Oikeutta tutustua asiakirja-aineistoon ei myönnetä luottamuksellisiin tietoihin eikä komission ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten sisäisiin asiakirjoihin. Erityisesti komission ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten välinen tai eri jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten välinen kirjeenvaihto, mukaan lukien 11 ja 14 artiklan mukaisesti laaditut asiakirjat, ei kuulu tutustumisoikeuden piiriin. Mikään tässä kohdassa säädetty seikka ei estä komissiota paljastamasta ja käyttämästä tietoja, jotka ovat tarpeen rikkomisen todistamiseksi.

– –

4. Jos komissio aikoo tehdä 9 tai 10 artiklan mukaisen päätöksen, se julkaisee tiiviin yhteenvedon asiaan liittyvistä seikoista ja sitoumusten tai ehdotetun toimintatavan pääkohdat. Asianomaiset kolmannet osapuolet saavat esittää huomautuksensa määräajassa, jonka komissio vahvistaa julkaisussaan ja joka ei saa olla yhtä kuukautta lyhyempi. Julkaisussa on otettava huomioon yritysten oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta.”

Tosiseikat

6 Asian tausta on esitetty valituksenalaisen tuomion 8–26 kohdassa seuraavasti:

”8. [Alrosa] on yhtiö, jonka kotipaikkana on Mirny (Venäjä). Yhtiö toimii raakatimanttien tuotantoa ja toimittamista koskevilla maailmanmarkkinoilla, joilla se on toiseksi suurin timantintuottaja. Yhtiö toimii ennen kaikkea Venäjällä ja harjoittaa siellä raakatimanttien etsintää, kaivostoimintaa, arviointia ja toimittamista sekä jalokivialaan liittyvää toimintaa.

9. [De Beers] on yhtiö, jonka kotipaikkana on Luxemburg (Luxemburg). De Beers -yhtymä, jonka pääasiallinen holding-yhtiö mainittu yhtiö on, toimii sekin raakatimanttien tuotantoa ja toimittamista koskevilla maailmanmarkkinoilla, joilla se on suurin timantintuottaja. Yhtymä toimii ennen kaikkea Etelä-Afrikassa, Botswanassa, Namibiassa ja Tansaniassa sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Se harjoittaa näissä maissa raakatimanttien etsintää, kaivostoimintaa, arviointia, toimittamista, kauppaa ja valmistusta sekä jalokivialaan liittyvää toimintaa. Konsernin toiminta kattaa näin ollen timanttien koko tuotantoketjun.

10. Alrosa ja De Beers ilmoittivat 5.3.2002 komissiolle sopimuksesta, joka oli tehty 17.12.2001 Alrosan ja De Beers -yhtymän kahden tytäryhtiön, City and West East Ltd:n ja De Beers Centenary AG:n, välillä (jäljempänä ilmoitettu sopimus), tarkoituksenaan saada perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan täytäntöönpanosta 6.2.1962 annetun ensimmäisen neuvoston asetuksen N:o 17 (EYVL 1962, 13, s. 204) mukainen puuttumattomuustodistus tai poikkeus.

11. Mainitun sopimuksen, joka oli osa Alrosan ja De Beersin pitkäaikaisia liikesuhteita, tarkoituksena oli ennen kaikkea raakatimanttien toimittaminen.

12. Sopimus tehtiin viiden vuoden pituiselle ajanjaksolle, jonka oli sopimuksen 12 artiklan mukaisesti määrä alkaa päivästä, jona komissio esittäisi sopimuspuolille vahvistuksensa, jonka mukaan sopimus ’ei ole EY 81 artiklan 1 kohdan vastainen tai sen osalta voidaan myöntää EY 81 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeus eikä se muuten ole EY 82 artiklan vastainen.’

13. Alrosa sitoutui mainitun ajanjakson ajaksi myymään Venäjällä tuotettuja luonnon raakatimantteja De Beersille 800 miljoonan Yhdysvaltain dollarin (USD) arvosta vuodessa, ja De Beers sitoutui vastaavasti ostamaan mainitut timantit Alrosalta ilmoitetun sopimuksen 2.1.1 kohdan ehtojen mukaan. Alrosalla oli kuitenkin ilmoitetun sopimuksen neljännen ja viidennen täytäntöönpanovuoden ajalta oikeus alentaa mainittu summa 700 miljoonaan USD:iin ilmoitetun sopimuksen 2.1.2 kohdan ehtojen mukaan. Mainittu 800 miljoonan USD:n suuruinen summa, joka oli vahvistettu ilmoitetun sopimuksen tekopäivänä voimassa olleiden hintojen perusteella, vastasi suunnilleen puolta Alrosan vuosituotannosta ja sen Itsenäisten valtioiden yhteisön (IVY) ulkopuoliseen vientiin toimittamaa määrää kokonaisuudessaan.

14. Komissio osoitti 14.1.2003 [Alrosalle] ja De Beersille väitetiedoksiannon asiassa COMP/E-3/38.381, jossa se katsoi, että ilmoitettua sopimusta on pidettävä EY 81 artiklan 1 kohdassa kiellettynä kilpailusääntöjen vastaisena sopimuksena, jolle ei voida myöntää EY 81 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeusta. Komissio osoitti samana päivänä De Beersille erillisen väitetiedoksiannon asiassa COMP/E-2/38.381, jossa se katsoi, että mainittua sopimusta oli pidettävä EY 82 artiklassa kiellettynä määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä.

15. Alrosa ja De Beers esittivät 31.3.2003 komissiolle yhteiset kirjalliset huomautuksensa vastauksena asiassa COMP/E-3/38.381 esitettyyn väitetiedoksiantoon.

16. Komissio osoitti 1.7.2003 [Alrosalle] ja De Beersille täydentävän väitetiedoksiannon, jossa se katsoi, että ilmoitettua sopimusta oli pidettävä myös Euroopan talousalueesta (ETA) [2.5.1992] tehdyn sopimuksen [(EYVL 1994, L 1, s. 3; jäljempänä ETA-sopimus)] 53 artiklan 1 kohdassa kiellettynä kilpailusääntöjen vastaisena sopimuksena ja ettei sille voida myöntää ETA-sopimuksen 53 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeusta. Komissio osoitti samana päivänä De Beersille erillisen täydentävän väitetiedoksiannon, jossa se katsoi, että ilmoitettua sopimusta oli pidettävä myös ETA-sopimuksen 54 artiklassa kiellettynä määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä.

17. Komissio kuuli 7.7.2003 [Alrosan] ja De Beersin esittämät suulliset huomautukset.

18. Alrosa teki 12.9.2003 sellaisia sitoumuksia koskevan ehdotuksen, joiden mukaan De Beersille myytävien raakatimanttien määrää vähennettäisiin ilmoitetun sopimuksen kuudennesta täytäntöönpanovuodesta lukien asteittain ja joiden mukaan se ei vuodesta 2013 lukien enää myisi raakatimantteja De Beersille. Tämän jälkeen [Alrosa] peruutti mainitun ehdotuksensa.

19. Alrosa ja De Beers esittivät 14.12.2004 yhteiset ehdotuksensa sitoumuksiksi (jäljempänä yhteiset sitoumukset), joiden tarkoituksena oli vastata komission niille ilmoittamiin huolenaiheisiin. Mainittujen yhteisten sitoumusten mukaan Alrosan De Beersille myymien raakatimanttien määrää vähennettäisiin asteittain siten, että näiden myyntien arvo vähenisi vuoden 2005 700 miljoonasta USD:sta 275 miljoonaan USD:iin vuoteen 2010 mennessä, ja näiden myyntien enimmäismäärä jäisi tämän jälkeen mainitulle tasolle.

20. Euroopan unionin virallisessa lehdessä julkaistiin 3.6.2005 'tiedonanto asiassa COMP/E-2/38.381 – De Beers-Alrosa' (EUVL C 136, s. 32; jäljempänä tiivistelmä). Komissio totesi siinä vastaanottaneensa Alrosan ja De Beersin antamia sitoumuksia tutkiessaan, oliko sopimus EY 81 ja EY 82 artiklan sekä ETA-sopimuksen 53 ja 54 artiklan mukainen (1 kohta) sekä esitti yhteenvedon käsiteltävänä olevasta asiasta (3–10 kohta) ja kuvauksen tarjotuista sitoumuksista (11–15 kohta). Komissio kehotti lisäksi asianomaisia kolmansia osapuolia esittämään mahdolliset huomautuksensa komissiolle kuukauden pituisen määräajan kuluessa (2 ja 17 kohta) ja totesi aikovansa tehdä päätöksen, jolla yhteiset sitoumukset määrättäisiin velvoittaviksi, ellei mainitun markkinatutkimuksen tuloksista muuta johdu (2 ja 16 kohta).

21. Mainitun julkaisemisen seurauksena 21 asianomaista kolmatta osapuolta esittivät huomautuksiaan komissiolle, joka tiedotti asiasta Alrosalle ja De Beersille 27.10.2005. Tässä kokouksessa komissio kehotti asianosaisia toimittamaan sille vuoden 2005 marraskuun loppuun mennessä uudet yhteiset sitoumukset, joiden mukaan niiden väliset liikesuhteet lopetettaisiin kokonaan vuodesta 2009 lukien.

22. De Beers esitti 25.1.2006 erikseen sitoumuksia (jäljempänä De Beersin yksin esittämät tai antamat sitoumukset), joiden tarkoituksena oli vastata komission markkinatutkimuksen tulosten pohjalta ilmaisemiin huolenaiheisiin. De Beersin yksin antamien sitoumusten mukaan Alrosan De Beersille myymien raakatimanttien määrää vähennettäisiin asteittain siten, että timanttien myyntiarvo pienenisi vuoden 2006 600 miljoonasta USD:sta 400 miljoonaan USD:iin vuoteen 2008 mennessä ja tämän jälkeen myynti päättyisi kokonaan.

23. Komissio toimitti 26.1.2006 [Alrosalle] otteen De Beersin yksin esittämistä sitoumuksista ja kehotti [Alrosaa] esittämään asiaa koskevat huomautuksensa. Komissio toimitti [Alrosalle] myös jäljennöksen kolmansien osapuolten esittämien huomautusten sellaisista versioista, joista luottamukselliset tiedot on poistettu.

24. Tämän jälkeen [Alrosa] ja komissio vaihtoivat näkemyksiään joistakin asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa säädettyä menettelyä koskevista seikoista ja näiden vaikutuksesta käsiteltävänä olevaan asiaan. Kyseessä oli pääasiallisesti oikeus tutustua asiakirjoihin sekä puolustautumisoikeudet ja erityisesti oikeus tulla kuulluksi. [Alrosa] esitti lisäksi 6.2.2006 päivätyssä kirjeessään huomautuksensa De Beersin yksin antamista sitoumuksista ja kolmansien osapuolten esittämistä huomautuksista.

25. Komissio teki 22.2.2006 [riidanalaisen päätöksen].

26. [Riidanalaisen p]äätöksen 1 artiklan mukaan 'liitteessä luetellut sitoumukset velvoittavat De Beersiä' ja päätöksen 2 artiklan mukaan 'asian käsittely on päättynyt'."

Asian käsittelyn vaiheet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

7 Alrosa nosti 29.6.2006 kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Se vetosi kanteensa tueksi kolmeen kanneperusteeseen, joiden mukaan

– sen oikeutta tulla kuulluksi on loukattu

– riidanalainen päätös on ristiriidassa asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan kanssa, jossa kielletään määräämästä asianomaiselle yritykselle sitoumuksia, joita se ei ole vapaaehtoisesti allekirjoittanut, etenkään jos niiden voimassaoloaikaa ei ole rajoitettu

– velvoittaviksi määrätyt sitoumukset ovat kohtuuttomia vastoin mainittua 9 artiklaa, EY 82 artiklaa, sopimusvapautta ja suhteellisuusperiaatetta.

8 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi valituksenalaisella tuomiolla riidanalaisen päätöksen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päättely voidaan esittää lyhyesti seuraavalla tavalla.

9 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 126 kohdassa, että ”[riidanalaista] päätöstä tehtäessä on tapahtunut arviointivirhe, joka lisäksi on ilmeinen. Käsiteltävänä olevan asian olosuhteista ilmenee selvästi, että [riidanalaisella] päätöksellä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi olisi ollut käytettävissä muita vähemmän pakottavia keinoja kuin De Beersin ja Alrosan välisten liiketoimien kieltäminen pysyvästi ja ettei niiden käyttämiseen olisi liittynyt mitään erityisiä teknisiä vaikeuksia ja ettei komissiolla ollut oikeutta jättää ottamatta niitä huomioon”.

10 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti mainitun tuomion 128 kohdassa, että ensi näkemältä tarkoituksenmukaisin ratkaisu olisi siten ollut kieltää asianosaisia tekemästä sellaista sopimusta, jonka nojalla De Beers varaisi itselleen Alrosan Itsenäisten valtioiden yhteisön ulkopuolelle viemän tuotannon kokonaisuudessaan tai merkittävän osan siitä ilman, että De Beersiä olisi tarpeen kokonaan kieltää ostamasta Alrosan tuottamia timantteja.

11 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 129 kohdassa, että komissio ei ollut vieläkään esittänyt selvitystä siitä, minkä vuoksi mainitut sitoumukset eivät riittäneet ratkaisemaan komission ennakkoarvioinnin yhteydessä ilmaisemia huolenaiheita. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli kyseisen

tuomion 132 kohdassa, että mainitut yhteiset sitoumukset, joiden huomioon ottamiseen komissiolla ei tosin ollut velvollisuutta, olivat kuitenkin vähemmän pakottava keino kuin se, jonka komissio päätti määrätä velvoittavaksi.

12 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 156 kohdassa, että Alrosan väite, jonka mukaan kaikkia De Beersin ja Alrosan välisiä liiketoimia koskeva määräämättömän ajan voimassa oleva kielto ulottui selvästi pidemmälle kuin tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi olisi ollut tarpeen ja jonka mukaan käytettävissä olisi ollut muita vaihtoehtoja, jotka olisivat olleet oikeassa suhteessa mainittuun päämäärään nähden, on täysin perusteltu. Se totesi vielä, että sellaisen menettelyn käyttäminen, jossa asianomaisen yrityksen antamat sitoumukset oli mahdollista määrätä velvoittaviksi, ei vapauttanut komissiota velvollisuudesta noudattaa suhteellisuusperiaatetta, joka edellyttää tapauskohtaista arviota vaihtoehtoisten ratkaisujen käyttökelpoisuudesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen mainitun tuomion 157 kohdassa, että asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan rikkomista ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskeva Alrosan kanneperuste on hyväksyttävä ja riidanalainen päätös on kumottava yksinomaan mainitulla perusteella.

13 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki kuitenkin ylimääräisenä seikkana Alrosan kanneperusteen, jonka mukaan sen oikeutta tulla kuulluksi oli loukattu.

14 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 176, 177, 186 ja 187 kohdassa, että koska Alrosa oli osallisena kahdessa menettelyssä, jotka komissio aloitti sen ja De Beersin välisen sopimuksen ilmoittamisen seurauksena, ja koska komission EY 81 ja EY 82 artiklan nojalla toteuttamia menettelyjä pidettiin tosiasiallisesti koko ajan yhtenä ja samana menettelynä – eikä tämä koskenut ainoastaan komissiota vaan myös Alrosaa ja De Beersiä –, näiden kahden menettelyn välisen läheisen yhteyden sekä sen, että Alrosa mainitaan riidanalaisessa päätöksessä nimenomaisesti, olisi pitänyt johtaa siihen, että Alrosalle olisi myönnetty koko menettelyn osalta, kun sitä arvioidaan kokonaisuudessaan, asetuksessa N:o 1/2003 tarkoitetulle ”asianomaiselle yritykselle” kuuluvat oikeudet, vaikka [Alrosa] ei suppeasti tulkittuna olisikaan mainitunlainen yritys EY 82 artiklan mukaisessa menettelyssä.

15 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti valituksenalaisen tuomion 191 kohdassa, että kuulluksi tulemista koskevan oikeuden kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä, jota käydään tiettyä henkilöä vastaan ja joka voi johtaa hänelle vastaiseen päätökseen, on yhteisön oikeuden perusperiaate, jota on noudatettava, vaikka tästä menettelystä ei olisi annettu mitään määräyksiä (asia C-32/95 P, komissio v. Lisrestal ym., tuomio 24.10.1996, Kok., s. I-5373, 21 kohta).

16 Myönnettyään valituksenalaisen tuomion 195 kohdassa, että komissio saattoi tosin kolmansien osapuolten esittämät huomautukset saatuaan aivan oikeutetusti katsoa, etteivät yhteiset sitoumukset ratkaisseet komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemia huolenaiheita, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kuitenkin mainitun tuomion 196 kohdassa, että kuulluksi tulemisen oikeutta koskevan periaatteen noudattaminen edellyttää käsiteltävänä olevan kaltaisessa asiassa, että sitoumuksia antaneille yrityksille ilmoitetaan keskeiset tosiseikat, joiden perusteella komissio vaatii uusia sitoumuksia, ja että yrityksillä on mahdollisuus lausua asiasta kantansa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että esillä olevassa asiassa Alrosalle annettiin kuitenkin vain yhteenveto kolmansien osapuolten esittämiä huomautuksia koskevasta komission kannasta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti näet, että komissio ilmoitti Alrosalle 27.10.2005 järjestetyssä kokouksessa ainoastaan sen, että kolmansien osapuolten huomautukset koskivat pääasiassa markkinoiden eristämisen sekä De Beersin ja Alrosan välisen kartellin vaaraa ja että kilpailuasioista vastaava komission jäsen oli vaatinut asiasta vastaavaa työryhmää jättämään vallitsevissa olosuhteissa yhteiset sitoumukset hyväksymättä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että Alrosa sai samassa yhteydessä yhteenvedon kolmansien osapuolten esittämistä huomautuksista ja sille ilmoitettiin, millaisia sitoumuksia komissio odotti asianosaisilta kielteiseen tulokseen johtaneen kolmansien osapuolten kuulemisen jälkeen, eli kaikkien keskinäisten suhteiden lopettamista vuodesta 2009 lukien sekä tähän perustuvaa uutta ehdotusta sitoumuksiksi.

17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli valituksenalaisen tuomion 201 kohdassa, että koska Alrosalla ei ollut ollut mahdollisuutta käyttää täysimääräisesti oikeuttaan tulla kuulluksi De Beersin yksin antamista sitoumuksista siksi, että kolmansien osapuolten esittämät huomautukset toimitettiin sille samanaikaisesti kuin ote De Beersin yksin antamista sitoumuksista, Alrosan oli mahdotonta vastata näihin hyödyllisellä tavalla ja ehdottaa uusia yhteisiä sitoumuksia yhdessä De Beersin kanssa.

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi mainitun tuomion 203 kohdassa, että Alrosalla oli käsiteltävänä olevan asian kaltaisissa olosuhteissa oikeus tulla kuulluksi De Beersin yksin esittämistä sitoumuksista, jotka komissio aikoi määrätä velvoittaviksi EY 82 artiklan mukaisesti aloitetussa menettelyssä, eikä sillä ollut ollut mahdollisuutta käyttää mainittua oikeutta täysimääräisesti.

Asianosaisten vaatimukset unionin tuomioistuimessa

19 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– ratkaisee käsiteltävänä olevan asian lopullisesti ja hylkää asiassa T-170/06 nostetun kumoamiskanteen perusteettomana

– velvoittaa Alrosan korvaamaan komissiolle asian käsittelystä asiasta T-170/06 ja esillä olevasta valitusmenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

20 Alrosa vaatii, että unionin tuomioistuin

– hylkää valituksen

– velvoittaa komission korvaamaan sille tästä oikeusasteesta aiheutuneet kulut ja menot sekä etenkin oikeudenkäyntikulut

– ryhtyy kaikkiin muihin toimiin, jotka se katsoo asianmukaisiksi.

Valituksen tarkastelu

21 Komissio vetoaa valituksensa tueksi kahteen valitusperusteeseen, joista ensimmäinen koskee asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan virheellistä soveltamista ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista ja jälkimmäinen sitä, ettei Alrosalle ole annettu oikeutta tulla kuulluksi.

Ensimmäinen valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut virheellisesti asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa ja loukannut suhteellisuusperiaatetta

22 Komission ensimmäinen valitusperuste jakautuu kahteen osaan. Komissio väittää ensimmäisen valitusperusteen ensimmäisessä osassa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut ja soveltanut virheellisesti asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa ja loukannut vaatimuksia, jotka koskevat kyseisestä säännöksestä johtuvan suhteellisuusperiaatteen noudattamista.

23 Komissio moittii ensimmäisen valitusperusteen toisessa osassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä on sitoumusten oikeasuhteisuutta tutkiessaan soveltanut virheellisesti mainittua 9 artiklaa, tulkinnut virheellisesti EY 82 artiklaa, ottanut virheellisellä tavalla huomioon tuomioistuinten harjoittaman valvonnan todellisen laajuuden, ottanut virheellisellä tavalla huomioon riidanalaisen päätöksen sisällön ja tosiseikat sekä perustellut valituksenalaista tuomiota useilta kohdin puutteellisella tavalla.

Ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut virheellisesti vaatimuksia, jotka koskevat asetuksen N:o 1/2003 9 artiklasta johtuvan suhteellisuusperiaatteen noudattamista

– Asianosaisten lausumat

24 Komissio väittää ensisijaisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole valituksenalaisessa tuomiossa antanut riittävästi painoarvoa niiden päätösten keskeisille ominaispiirteille, joilla asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa on sovellettu, ja on siten vaarantanut kyseisen säännöksen soveltamisen tulevaisuudessa.

25 Komissio myöntää, että suhteellisuusperiaatetta sovelletaan päätöksiin, joilla sovelletaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklaa, mutta se arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 101 ja 104 kohdassa omaksumaa näkemystä, jonka mukaan päätöksen oikeasuhteisuutta tutkitaan samalla tavalla riippumatta siitä, tehdäänkö tutkinta asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan vai 9 artiklan nojalla. Tällainen lähestymistapa on ristiriidassa näiden kahden säännöksen välisten perustavanlaatuisten erojen kanssa. Toisin kuin päätökset, joilla sovelletaan asetuksen

7 artiklaa, asetuksen 9 artiklan nojalla tehdyissä sitoumuksia koskevissa päätöksissä ei näet todeta rikkomista eikä myöskään vaadita rikkomista lopetettavaksi. Mainitussa 9 artiklassa ei siis ole kyse pelkästään selvitysvastuun alentamisesta rikkomisen toteamisen osalta.

26 Komissio moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä on valituksenalaisessa tuomiossa arvioinut suhteellisuusperiaatteen normatiivista sisältöä sen perusteella, miten sitä sovelletaan asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan nojalla tehtyjen päätösten yhteydessä, ikään kuin tehtävä vertailu olisi sama normatiivisesta asiayhteydestä riippumatta. Suhteellisuusperiaatteen tällainen tulkinta johtaa komission mukaan siihen, että asetuksen N:o 1/2003 9 artikla menettää tehokkaan vaikutuksensa.

27 Komissio moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta lisäksi siitä, että tämä on valituksenalaisen tuomion 103–105 kohdassa katsonut, että sitoumusten oikeasuhteisuuden tutkinnassa ei tarvinnut ottaa huomioon sitoumusten vapaaehtoista luonnetta. Komission mukaan asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan on vähintäänkin tulkittava merkitsevän sitä, että sitoumukset esittävä yritys valitsee tavan, jolla se haluaa poistaa kilpailuun liittyvät huolenaiheet, ja se on valmis siihen, että sitoumukset määrätään velvoittaviksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on unohtanut todeta, että De Beers käytti antamassaan sitoumuksessa vapauttaan valita tapa, jolla se halusi poistaa komission huolenaiheet.

28 Komissio katsoo lopuksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen omaksuma tulkinta asetuksen N:o 1/2003 9 artiklasta voi vähentää kyseisessä säännöksessä säädetyn menettelyn merkitystä, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisella tuomiolla katsonut, että komission on todettava rikkomisen tapahtuneen, ja näin on myös sovellettaessa mainittua 9 artiklaa.

29 Alrosa väittää tältä osin, että suhteellisuusperiaatteen sisältö on sama kyseessä olevasta erityistilanteesta riippumatta, vaikka tuomioistuinten harjoittaman valvonnan ulottuvuus vaihteleekin asiasta toiseen. Alrosan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on noudattanut tavanomaista tuomioistuinkäytäntöä ja pohtinut, oliko komissiolla käytettävissään kohtuullisia ja vähemmän pakottavia vaihtoehtoisia ratkaisuja, ennen kuin se päätteli tilanteen olevan tällainen.

30 Alrosa katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei valituksenalaisen tuomion 101 ja 140 kohdassa ole velvoittanut komissiota vertaamaan ehdotettuja sitoumuksia toimenpiteisiin, jotka olisivat voineet sisältyä asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan perusteella tehtyyn hypoteettiseen päätökseen, vaan se on kieltänyt komissiota hyväksymästä suhteetonta ratkaisua yksinomaan siksi, että asetuksen 9 artiklan mukaisessa menettelyssä komissiolla ei ole velvollisuutta näyttää rikkomista toteen. Alrosan mukaan valituksenalaisessa tuomiossa todetaan tosiasiassa, että tavoitellun päämäärän kannalta oli selvästi suhteetonta vaatia De Beersiä mainitun asetuksen 7 artiklan nojalla lopettamaan kaikki välittömät tai välilliset liikesuhteet Alrosaan. Toisin kuin komissio väittää, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen viittauksella 7 artiklaan ei voida ymmärtää edellytettävän komissiota käymään kaikissa asioissa, joissa on kyse asetuksen 9 artiklasta, rinnakkaista ja hypoteettista menettelyä mainitun 7 artiklan perusteella.

31 Alrosa katsoo, että jos komission tekemä päätös on selvästi suhteeton asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan nojalla aloitetussa menettelyssä ja rikkominen voidaan todeta, kyseinen päätös on sitä suuremmalla syyllä suhteeton sovellettaessa kyseisen asetuksen 9 artiklaa ainakin silloin, kun – kuten esillä olevassa asiassa – 9 artiklan perusteella annettujen sitoumusten hyväksymisellä olisi ollut vahingollisia seurauksia yritykselle, joka ei ollut antanut suostumustaan ja joka oli asianosaisena menettelyissä.

32 Alrosan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole rajoittanut komissiolle asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan perusteella kuuluvia valtuuksia. Komission tarve ottaa huomioon vaihtoehtoiset vähemmän pakottavat ratkaisut ja hylätä sitoumukset, joilla ei selvästikään voida poistaa sen huolenaiheita, ei ole ylittämätön este sen tehtävän täyttämiselle.

33 Alrosa väittää, että se on jätetty mahdollisia vaihtoehtoisia sitoumuksia koskevien neuvottelujen ulkopuolelle. De Beersin yksin antamien sitoumusten vapaaehtoisella luonteella ei olisi pitänyt olla vaikutusta komission hyväksymien sitoumusten oikeasuhteisuuden tutkintaan siltä osin kuin ne vaikuttivat Alrosaan.

– Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

34 Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklasta ilmenee, että jos komissio aikoo tehdä päätöksen, jossa rikkominen määrätään lopetettavaksi, se voi määrätä asianomaisten yritysten esittämät sitoumukset velvoittaviksi, jos niillä voidaan poistaa komission ennakkoarvioinnissaan määrittelemät huolenaiheet.

35 Tältä osin on kyse asetuksella N:o 1/2003 käyttöön otetusta uudesta järjestelystä, jolla pyritään varmistamaan EY:n perustamissopimuksessa määrättyjen kilpailusääntöjen tehokas soveltaminen tekemällä päätöksiä, joilla osapuolten ehdottamat sitoumukset, joita komissio pitää tarkoituksenmukaisina määrittelemiensä kilpailuongelmien ratkaisemiseksi mahdollisimman nopeasti, todetaan velvoittaviksi sen sijaan, että rikkominen todetaan muodollisesti. Mainitun asetuksen 9 artiklan taustalla ovat erityisesti prosessiekonomiset syyt, ja sen perusteella yritykset voivat osallistua menettelyyn

täysimääräisesti ehdottamalla ratkaisuja, jotka niistä näyttävät tarkoituksenmukaisimmilta ja sopivimmilta mainittujen komission huolenaiheiden poistamiseksi.

36 Kuten asianosaiset ovat todenneet ja julkisasiamies on huomauttanut ratkaisuehdotuksensa 42 kohdassa, vaikka asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa – toisin kuin sen 7 artiklassa – ei viitatakaan nimenomaisesti oikeasuhteisuuden käsitteeseen, suhteellisuusperiaate on silti unionin oikeuden yleisenä oikeusperiaatteena unionin toimielinten kaiken toiminnan laillisuuden mittari, mukaan luettuina komission kilpailuviranomaisena tekemät päätökset.

37 Tämän vuoksi tutkittaessa komission aloittamia toimia sekä asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan että sen 9 artiklan asiayhteydessä esiin nousee aina yhtäältä kysymys kyseisen periaatteen noudattamisesta johtuvien velvollisuuksien ulottuvuudesta ja täsmällisistä rajoista sekä toisaalta kysymys tuomioistuinten harjoittaman valvonnan rajoista.

38 Asetuksen N:o 1/2003 7 ja 9 artiklassa säädettyjen järjestelyjen erityispiirteet ja kyseisessä asetuksessa näihin molempiin säännöksiin perustuvat toimintakeinot ovat erilaisia, mikä merkitsee sitä, että komissiolle kuuluva velvollisuus varmistaa suhteellisuusperiaatteen noudattaminen on ulottuvuudeltaan ja sisällöltään erilainen sen mukaan, kumman artiklan yhteydessä sitä tarkastellaan.

39 Asetuksen N:o 1/2003 7 artiklassa todetaan nimenomaisesti se, kuinka laajasti suhteellisuusperiaatetta sovelletaan sen soveltamisalan piiriin kuuluvissa tilanteissa. Asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan mukaan komissio voi määrätä asianomaiset yritykset toteuttamaan kaikki toimintaa koskevat tai rakenteelliset korjaustoimenpiteet,

jotka ovat oikeasuhteisia tehtyyn rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliselle lopettamiselle.

40 Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklassa säädetään sitä vastoin yksinomaan, että kyseisen säännöksen perusteella aloitetussa menettelyssä komissio on – kuten saman asetuksen johdanto-osan 13 perustelukappaleesta ilmenee – vapautettu velvollisuudesta luonnehtia ja todeta rikkominen, ja sen tehtävänä on ainoastaan tutkia ja mahdollisesti hyväksyä asianomaisten yritysten ehdottamat sitoumukset ottamalla huomioon ongelmat, jotka se on yksilöinyt ennakkoarvioinnissaan, sekä päämäärät, joita se tavoittelee.

41 Kun komissio panee suhteellisuusperiaatteen täytäntöön asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan yhteydessä, se vain tarkastaa, että kysymyksessä olevilla sitoumuksilla poistetaan sen asianomaisille yrityksille esittämät huolenaiheet ja että kyseiset yritykset eivät ole esittäneet vähemmän pakottavia sitoumuksia, joilla huolenaiheet voidaan poistaa yhtä asianmukaisesti. Tarkastusta tehdessään komission on kuitenkin otettava huomioon kolmansien edut.

42 Tuomioistuinvalvonnassa puolestaan tutkitaan ainoastaan se, ettei komission arviointi ole ollut ilmeisen virheellinen.

43 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nojautuu kuitenkin valituksenalaisessa tuomiossa näkemykseen, jonka mukaan suhteellisuusperiaatteen soveltamisella on samat vaikutukset sekä asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan että 9 artiklan perusteella tehtyihin päätöksiin nähden.

44 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa todennut muun muassa, että olisi asetuksen N:o 1/2003 yleisen rakenteen vastaista, jos sellainen päätös, jota olisi kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla pidettävä todettuun rikkomiseen nähden suhteettomana, voitaisiin tehdä mainitun 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn menettelyn mukaisesti määräämällä tietty sitoumus velvoittavaksi.

45 Tämä toteamus on virheellinen.

46 Mainituilla kahdella asetuksen N:o 1/2003 säännöksellä pyritään näet kahteen erilaiseen päämäärään, kuten tämän tuomion 38 kohdassa on jo huomautettu; näistä yhtenä on lopettaa todettu rikkominen ja toisena poistaa komission huolenaiheet, jotka perustuvat sen tekemään ennakkoarviointiin.

47 Mikään ei näin ollen oikeuta sitä, että toimenpidettä, josta voitaisiin mahdollisesti määrätä asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan yhteydessä, olisi käytettävä vertailukohtana arvioitaessa kyseisen asetuksen 9 artiklan perusteella hyväksyttyjen sitoumusten ulottuvuutta ja että kaikkea mainittua toimenpidettä pidemmälle menevää olisi automaattisesti pidettävä suhteettomana. Vaikka kumpikin mainittujen kahden säännöksen perusteella tehty päätös kuuluu suhteellisuusperiaatteen soveltamisalaan, periaatetta sovelletaan kuitenkin eri tavalla sovellettavan säännöksen mukaan.

48 Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan perusteella sitoumuksia esittävät yritykset hyväksyvät tietoisesti sen, että niiden myönnytyksillä saatetaan ylittää se, mitä komissio itse voisi niiltä edellyttää päätöksessä, jonka se tekisi kyseisen asetuksen 7 artiklan perusteella yksityiskohtaisen tutkinnan jälkeen. Kyseisiä yrityksiä vastaan vireille pannun kilpailusääntöjen rikkomista koskevan menettelyn päättämisen ansiosta yritykset voivat sitä vastoin välttää sen, ettei kilpailuoikeuden rikkomista todeta eikä sakkoa mahdollisesti määrätä.

49 Lisäksi on niin, ettei se, että komissio on määrännyt yrityksen yksin esittämät sitoumukset velvoittaviksi, merkitse sitä, ettei muilla yrityksillä olisi mahdollisuutta suojata mahdollisia oikeuksiaan suhteissaan kyseiseen yritykseen.

50 Näin ollen on pääteltävä komission väittävän perustellusti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisessa tuomiossa katsonut virheellisesti, että suhteellisuusperiaatteen soveltamista on asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla tehtyjen päätösten osalta arvioitava viittaamalla siihen tapaan, jolla kyseistä periaatetta sovelletaan tutkittaessa mainitun asetuksen 7 artiklan perusteella tehtyjä päätöksiä, näiden kahden säännöksen taustalla olevista erilaisista perusajatuksista huolimatta.

Ensimmäisen valitusperusteen toinen osa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut suhteellisuusperiaatetta virheellisesti

– Asianosaisten lausumat

51 Komissio kiistää ensimmäisen valitusperusteen toisessa osassaan muun muassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemän arvioinnin, jonka mukaan komission olisi pitänyt hyväksyä ehdotetut yhteiset sitoumukset, koska ne riittivät poistamaan komission huolenaiheet. Komissio moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä tulkinnut väärin komission harkintavaltaa asianomaisella alalla.

52 Komissio väittää etenkin, että valituksenalaisessa tuomiossa ei ole otettu huomioon asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan nojalla järjestetyssä julkisessa kuulemisessa saatuja huomautuksia, jotka osoittivat selvästi, että eri asianomaisten kolmansien osapuolten mielestä yhteiset sitoumukset ja ehdotettu 275 miljoonan USD:n kynnysarvo eivät riittäneet poistamaan mainittuun 27 artiklan 4 kohtaan perustuvassa tiedonannossa esitettyjä kilpailuun liittyviä huolenaiheita ja että kyseisillä sitoumuksilla olisi vahvistettu De Beersin markkinoihin kohdistamaa valvontaa. Kahdessa kolmansien esittämässä huomautuksessa selitetään etenkin tapaa, jolla De Beers pystyi ostamalla jatkuvasti huomattavia määriä timantteja säilyttämään ”market maker” -asemansa oman tuotantonsa arvon ylitse.

53 Komissio moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä on valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa päätellyt, että kyseisen julkisen kuulemisen tuottamista kielteisistä tuloksista huolimatta yhteiset sitoumukset riittivät poistamaan komission huolenaiheet. Kuulemisen tulosten perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt katsoa, että kyse oli suhteellisen monitahoisesta alasta, jolla komissiolla oli laajaa tai ainakin tiettyä harkintavaltaa.

54 Komissio väittää lisäksi, että sillä on ollut huomattavia vaikeuksia määritellä mukautettu myynnin kynnysarvo kilpailuun liittyvien huolenaiheidensa poistamiseksi, koska julkisen kuulemisen tulokset olivat pitkälti kielteiset. Komission mukaan hankaluus johtui etenkin siitä, että mihin tahansa kynnysarvoon kohdistuu vuosittaisia vaihteluja markkinaolosuhteiden mukaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin valituksenalaisen tuomion 125 kohdassa katsonut komission myöntäneen, ettei se ollut tehnyt minkäänlaista monitahoista taloudellista arviointia, ja saman tuomion 126 kohdassa päätellyt, ettei kyseisiä vaikeuksia joka tapauksessa ollut olemassa.

55 Komissio katsoo, että sen väitteitä on vääristelty huomattavasti. Asiakirja-aineistosta ilmenee selvästi, ettei se ole missään vaiheessa antanut ymmärtää, ettei se olisi ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin arvioidakseen merkityksellistä määrällistä

kynnysarvoa. Komissio on selittänyt, ettei se voinut taloudellisen arvioinnin tehtyään määrittää sellaista tarkkaa myynnin määrää, jolla olisi varmasti voitu poistaa sen kilpailuun liittyvät huolenaiheet. Komissio siis hyväksyi sitoumuksen, jonka ansiosta se voitti aikaa monitahoiseen tutkimukseen nähden.

56 Alrosa väittää puolestaan komission toimineen opportunistisesti, koska vaihtoehtoisten ratkaisujen, joita ovat esimerkiksi sellaisen sovitun yläarvon vahvistaminen, jolla rajoitetaan sen myyntiä De Beersille, huomioon ottaminen on viivyttänyt menettelyä. Alrosan mukaan komission kanta näyttää antavan ymmärtää yhtäältä, että asian käsittely oli kiireellistä ja ettei komissiolla ollut riittävästi aikaa päättää, voitiinko jollakin Alrosan ehdottamalla vaihtoehtoisella ratkaisulla poistaa sen huolenaiheet, ja toisaalta, että ehdotettuja toimenpiteitä oli monimutkaista ja hankalaa arvioida. Tilanne ei kuitenkaan ollut Alrosan mukaan tällainen.

57 Alrosa väittää ehdottaneensa vaihtoehtoisena ratkaisuna sille, että timanttien myynti De Beersille kielletään kokonaisuudessaan täydellisesti ja pysyvästi, sitä, että se vähentäisi De Beersille myymiensä timanttien määrää asteittain ja rajoittaisi sen jälkeen myyntinsä tiettyyn komission kanssa sovittuun vuosittaiseen määrään. Lisäksi Alrosa olisi ehdottanut, että sille annettaisiin ainakin lupa myydä raakatimantteja huutokaupalla eniten tarjoavalle De Beers mukaan lukien, mutta komissio hylkäsi tämän ehdotuksen.

58 Alrosan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei valituksenalaisessa tuomiossa anna myöskään ymmärtää, että komissiolla olisi velvollisuus toimia tieteellisellä tarkkuudella arvioidessaan mahdollisia ratkaisuja. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tunnustaa sitä vastoin nimenomaisesti, että komissiolle on annettava tiettyä harkintavaltaa suhteellisuusperiaatetta sovellettaessa myöntämättä sille kuitenkaan rajoittamatonta harkintavaltaa, josta olisi ollut kielteisiä seurauksia kolmannelle osapuolelle.

– Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

59 On huomautettava, että komissio on tutkinut yhteisiä sitoumuksia sen jälkeen, kun se oli pyytänyt kolmansia osapuolia esittämään huomautuksensa ja todennut kyseisen julkisen kuulemisen tulosten olevan kielteisiä. Komissio on tämän perusteella päätellyt, etteivät nuo sitoumukset riittäneet.

60 Jotta voidaan vastata komission väitteeseen ja arvioida, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin todella komission väittämällä tavalla tulkinnut väärin sitä harkintavaltaa, joka komissiolla on hyväksyttäessä sitoumuksia asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan nojalla, on aluksi täsmennettävä kyseisen harkintavallan laajuus.

61 Koska komissiolla ei ole velvollisuutta hakea itse sille ehdotetuista sitoumuksista vähemmän pakottavia tai lievempiä ratkaisuja, kuten tämän tuomion 40 ja 41 kohdassa on huomautettu, ainoa sille esillä olevassa asiassa kuulunut velvollisuus sitoumusten oikeasuhteisuuden osalta oli velvollisuus tarkastaa, riittivätkö EY 81 artiklan nojalla aloitetun menettelyn yhteydessä esitetyt yhteiset sitoumukset poistamaan komission EY 82 artiklan nojalla aloitetussa menettelyssä määrittelemät huolenaiheet.

62 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 80 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa huomauttanut, komissio päätyi tekemänsä markkinatutkimuksen tulosten perusteella päättelemään, etteivät yhteiset sitoumukset sopineet sen määrittelemien kilpailuongelmien ratkaisemiseen.

63 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi voinut katsoa komission tehneen ilmeisen arviointivirheen ainoastaan, jos se olisi todennut, ettei mainittu komission päätelmä ollut ilmeisestikään perusteltu komission toteamiin tosiseikkoihin nähden.

64 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kuitenkaan esitä tällaista toteamusta.

65 Se on sitä vastoin tutkinut valituksenalaisen tuomion 128 ja 129 sekä 137–153 kohdassa suhteellisuusperiaatteen soveltamisen kannalta muita vähemmän pakottavia ratkaisuja, mukaan lukien yhteisten sitoumusten mahdolliset mukautukset.

66 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 129–136 kohdassa ilmaissut oman eriävän arviointinsa siitä, voidaanko yhteisillä sitoumuksilla poistaa komission määrittelemät kilpailuongelmat, ennen kuin se on tuomion 154 kohdassa päätellyt, että esillä olevassa asiassa yritysten suhteen olisi ollut käytettävissä vaihtoehtoisia vähemmän pakottavia ratkaisuja kuin liiketoimia koskeva täydellinen kielto.

67 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti näin tehdessään oman arviointinsa monitahoisista taloudellisluonteisista seikoista ja korvasi komission arvioinnin omalla arvioinnillaan, ja siten se tulkitsi väärin komission harkintavaltaa sen sijaan, että olisi valvonut komission arvioinnin laillisuutta.

68 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näin tekemä virhe oikeuttaa sellaisenaan kumoamaan valituksenalaisen tuomion.

69 Tämän vuoksi muita komission ensimmäisen valitusperusteen toisen osan tueksi esittämiä väitteitä ei ole tarpeen tutkia.

Toinen valitusperuste, joka koskee kuulluksi tulemista koskevan oikeuden virheellistä tulkintaa ja soveltamista

Tutkittavaksi ottaminen

70 Alrosan mukaan komission esittämät väitteet, jotka koskevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemiä virheitä puolustautumisoikeuksien arvioinnissa, ovat tehottomia, koska ne koskevat valituksenalaisen tuomion ylimääräistä perustelua.

71 Alrosan tämä väite on hylättävä. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt kyseisen perustelujen osan ainoastaan ylimääräisenä seikkana, se muodostaa – kuten julkiasiamies on ratkaisuehdotuksensa 135 kohdassa todennut – valituksenalaisen tuomion riippumattoman tukijalan, johon riidanalaisen päätöksen kumoaminen perustuu, kuten valituksenalaisen tuomion 204 kohdasta selvästi ilmenee. Tämän seurauksena oikeuskäytäntöä, jonka mukaan unionin tuomioistuin hylkää heti alkuun valitusperusteet, jotka kohdistuvat unionin yleisen tuomioistuimen tuomion ylimääräisiin perusteluihin, koska tuomiota ei voida kumota niiden perusteella, ei voida soveltaa kyseiseen valitusperusteeseen.

Asiakysymys

72 Komissio esittää toisen valitusperusteensa yhteydessä neljä väitettä, joiden mukaan

– ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämää toteamusta, jonka mukaan Alrosan oikeutta tulla kuulluksi on loukattu, ei ole perusteltu

– ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lausunut kanteen ulkopuolisesta seikasta ja loukannut oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin

– ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut virheellisesti Alrosan kuulluksi tulemista koskevan oikeuden laajuutta ja

– ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että Alrosan esittämä kanneperuste, jonka mukaan sen oikeutta tulla kuulluksi oli loukattu, oli perusteltu, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei todennut selkeästi, että väitetyllä loukkaamisella oli merkitystä oikeusriidan ratkaisemisen kannalta.

73 Aluksi on tutkittava komission väitteet, jotka koskevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointia Alrosan kuulluksi tulemista koskevan oikeuden laajuudesta.

– Asianosaisten lausumat

74 Komissio katsoo, että puolustautumisoikeudet, joihin Alrosa saattoi vedota, on voitu suojata toimittamalla 27.10.2005 pidetyssä kokouksessa yhteenveto kolmansien vastauksena markkinatutkimukseen esittämistä lausumista. Se, että Alrosalle annetaan mahdollisuus lausua De Beersin yksin antamista sitoumuksista ja kolmansien huomautuksista, ei komission mukaan ole velvollisuus, koska komissio oli selkeästi ilmoittanut hylänneensä yhteiset sitoumukset, ja sillä oli täysi oikeus tehdä näin, koska sitä ei sitonut mikään muu sitoumusta koskeva ehdotus. Komissio huomauttaa, että sillä on oikeus hylätä milloin tahansa sitoumusta koskeva ehdotus.

75 Komission mukaan Alrosa ei olisi missään vaiheessa voinut yksin antaa yksipuolisia sitoumuksia, koska komissio oli aloittanut ainoastaan kaksi erillistä tutkimusta eli yhden EY 82 artiklaan perustuvan tutkimuksen pelkästään De Beersin osalta ja toisen EY 81 artiklaan perustuvan tutkimuksen De Beersin ja Alrosan osalta. Komissio katsoo, että koska vain De Beers oli ehdottanut yksipuolisia sitoumuksia 27.10.2005 pidetyn kokouksen jälkeen ja poistanut näin EY 82 artiklaan liittyvät huolenaiheet, ei ollut olemassa mitään syytä ottaa Alrosaa mukaan De Beersin kanssa käytäviin neuvotteluihin eikä toimittaa sille jäljennöstä De Beersin sitoumusta koskevasta ehdotuksesta, minkä komissio kuitenkin teki siten, että Alrosa saattoi näin esittää sille omat huomautuksensa.

76 Komissio korostaa, että yhteisten sitoumusten hylkääminen ei ole kannekelpoinen toimi, komission päätös eikä edes toimenpide, joka voi vaikuttaa osapuolen oikeusasemaan. Yhdelläkään osapuolella, jota Alrosan osalta yksinomaan EY 81 artiklan perusteella aloitettu kilpailusääntöjen rikkomista koskeva menettely koskee, ei ole oikeutta siihen, että sen sitoumusta koskeva ehdotus hyväksytään tai hylätään, ja tämä perustuu erityisiin syihin. Komission mukaan myöskään oikeutta lausua toisten osapuolten esittämästä sitoumuksia koskevasta ehdotuksesta ei ole olemassa.

77 Lisäksi komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nojautuu valituksenalaisessa tuomiossa oletukseen, jonka mukaan Alrosalle olisi pitänyt myöntää koko menettelyn osalta, kun sitä arvioidaan kokonaisuudessaan, asetuksessa N:o 1/2003 tarkoitetulle ”asianomaiselle yritykselle” kuuluvat oikeudet.

78 Asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan ja 9 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee kuitenkin selkeästi, että käsitteellä ”asianomainen yritys” viitataan yrityksiin, jotka ovat syyllistyneet EY 81 tai EY 82 artiklan määräysten rikkomiseen tai joiden osalta komissio aikoo tehdä päätöksen mainittua rikkomista koskevien huolenaiheiden pohjalta. Yhtiöstä, joka tekee sopimuksen määräävää markkina-asemaansa väärin käyttävän yrityksen kanssa, ei tule EY 82 artiklan rikkomisen ”tekijäkumppania” eikä myöskään kyseisessä artiklassa tarkoitettua ”asianomaista yritystä”.

79 Komission mukaan siis ”asianomaisten yritysten” aseman ja asianomaisten kolmansien osapuolten aseman välisestä selkeästä erosta ilmenee, että EY 81 ja EY 82 artiklan perusteella aloitettujen menettelyjen välinen ”läheinen yhteys” ei voi johtaa siihen, että asianomaisesta kolmannesta osapuolesta tulee ”asianomainen yritys”. Näin ollen komissio katsoo, että vaikka Alrosalla oli asianomaisena kolmantena osapuolena oikeus esittää näkemyksensä De Beersin yksin ehdottamista sitoumuksista, sillä ei ollut oikeutta siihen, että päätöksen tekemistä näistä sitoumuksista lykätään siihen saakka, kunnes se on voinut esittää huomautuksensa yhteisten sitoumusten hylkäämisestä.

80 Vaikka oletetaan, että EY 81 ja EY 82 artiklan perusteella aloitettujen menettelyjen välinen väitetty läheinen yhteys otetaan huomioon, tai jopa oletetaan, että kyse on ollut ainoastaan ”yhdestä ja samasta menettelystä”, pelkästään tällaisten seikkojen perusteella ei voida kuitenkaan laajentaa Alrosalle myönnettyjen menettelyllisten oikeuksien ulottuvuutta. Edes asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan perusteella aloitetussa menettelyssä ”asianomaisilla yrityksillä” ei ole oikeutta pyytää, että heidän sitoumuksensa määrätään velvoittaviksi.

81 Alrosa väittää tältä osin, että sen esittämä perustavanlaatuinen väite, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi valituksenalaisen tuomion 194 ja 196 kohdassa, koski sitä, ettei komissio voinut riidanalaisella päätöksellä kieltää sitä lopullisesti myymästä raakatimantteja De Beersille, koska kyseinen päätös on vaikutukseltaan vastaava kuin asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan perusteella tehty päätös, paitsi että sille ei ole missään mainitun päätöksen tekemiseen johtaneen menettelyn vaiheessa annettu mahdollisuutta tulla kuulluksi.

82 Alrosa väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen, että sekä komissio että Alrosa ja De Beers ovat pitäneet komission EY 81 ja EY 82 artiklan nojalla toteuttamia menettelyjä tosiasiassa koko ajan yhtenä ja samana menettelynä. Se mukaan on selvää, ettei komissio aloittanut kahta erillistä menettelyä vaan yhden ainoan yhdennetyn menettelyn, joka perustuu yhteen ainoaan tosiseikkoja koskevaan kokonaisuuteen ja joka pantiin vireille EY 81 artiklan perusteella Alrosaa ja De Beersiä vastaan ja EY 82 artiklan nojalla pelkästään Beersiä vastaan.

83 Alrosa katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi voinut hylätä komission väitteen pelkästään sillä perusteella, että riidanalainen päätös, joka johti pysyvään kieltoon myydä kokonaisuudessaan timantteja De Beersille, edellytti Alrosan saavan kaikki tämäntyyppisen päätöksen adressaatille myönnetyt oikeudet.

84 Alrosa väittää, että vaikka oletetaan, että sitä voitiin pitää pelkkänä kolmantena osapuolena, johon riidanalainen päätös vaikuttaa ”suoraan” ja ”epäedullisella tavalla”, komission olisi kuitenkin pitänyt ilmoittaa sille perustelut, joilla se hylkäsi yhteiset sitoumukset, ja antaa sille mahdollisuus tulla kuulluksi tästä hylkäämisestä sekä yksipuolisesta ehdotuksesta, jonka seurauksena koko raakatimanttien myynti De Beersille kiellettiin pysyvästi.

– Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

85 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottaa valituksenalaisessa tuomiossa lähtökohdaksi sen, että kun esillä olevan asian olosuhteissa otetaan huomioon varsinkin se, että sekä komissio että De Beers ja Alrosa ovat pitäneet komission EY 81 ja EY 82 artiklan nojalla toteuttamia menettelyjä tosiasiassa koko ajan yhtenä ja samana menettelynä, Alrosalle olisi pitänyt myöntää asetuksessa N:o 1/2003 tarkoitetulle ”asianomaiselle yritykselle” kuuluvat oikeudet, vaikka Alrosa ei suppeasti tulkittuna olisikaan ollut ”asianomainen yritys” EY 82 artiklan mukaisessa menettelyssä.

86 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi ensin tuomionsa 195 kohdassa, että komissio saattoi tosin aivan oikeutetusti katsoa saatuaan kolmansien osapuolten esittämät huomautukset, että yhteiset sitoumukset eivät ratkaisseet komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemia huolenaiheita, mutta totesi kuitenkin edelleen tuomion 196 kohdassa, että kuulluksi tulemisen oikeutta koskevan periaatteen noudattaminen edellyttää käsiteltävänä olevan kaltaisessa asiassa, että sitoumuksia antaneille yrityksille ilmoitetaan keskeiset tosiseikat, joiden perusteella komissio vaatii uusia sitoumuksia, ja että yrityksillä on mahdollisuus lausua asiasta kantansa. Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajalle annettiin kuitenkin ainoastaan yhteenveto kolmansien osapuolten esittämiä huomautuksia koskevasta komission kannasta. Alrosa muun muassa sai 27.10.2005 järjestetyssä kokouksessa yhteenvedon kolmansien osapuolten esittämistä huomautuksista, ja sille ilmoitettiin, millaisia sitoumuksia komissio odotti asianosaisilta kielteiseen tulokseen johtaneen kolmansien osapuolten kuulemisen jälkeen eli kaikkien keskinäisten suhteiden lopettamista vuodesta 2009 lukien sekä tähän perustuvaa uutta ehdotusta sitoumuksiksi.

87 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli valituksenalaisen tuomion 201 kohdassa, ettei Alrosalla ollut ollut mahdollisuutta käyttää täysimääräisesti oikeuttaan tulla kuulluksi De Beersin yksin esittämistä sitoumuksista, koska samanaikaisesti kolmansien osapuolten esittämien huomautusten kanssa Alrosalle toimitettiin ote

De Beersin yksin esittämistä sitoumuksista, minkä vuoksi Alrosan oli mahdotonta vastata näihin hyödyllisellä tavalla ja ehdottaa uusia yhteisiä sitoumuksia De Beersin kanssa.

88 Tässä yhteydessä on huomautettava, että esillä olevassa asiassa komissio aloitti kaksi menettelyä eli yhden EY 81 artiklaan perustuvan menettelyn, joka koski De Beersin ja Alrosan toimintaa raakatimanttimarkkinoilla, ja toisen EY 82 artiklaan perustuvan menettelyn, joka koski De Beersin yksipuolisia menettelytapoja. Kummassakin menettelyssä De Beersille ja Alrosalle lähetettiin erilliset väitetiedoksiannot. Näin ollen Alrosa on voinut olla ”asianomainen yritys” vain EY 81 artiklan perusteella aloitetussa menettelyssä, jonka osalta ei tehty mitään päätöstä. Tässä yhteydessä Alrosa ei siis voi vedota menettelyllisiin oikeuksiin, jotka on varattu yksin annettuja sitoumuksia koskevan menettelyn osapuolille, koska De Beers esitti tällaisia sitoumuksia EY 82 artiklan soveltamista koskevassa hallinnollisessa menettelyssä, jonka viite on COMP/E-2/38.381 ja joka saatettiin loppuun riidanalaisella päätöksellä.

89 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 176 ja 177 kohdassa, Alrosalle olisi myönnettävä asianomaiselle yritykselle EY 82 artiklan nojalla aloitetussa menettelyssä tunnustetut oikeudet ainoastaan, jos voitaisiin osoittaa, että komissio on ilman objektiivista syytä aloittanut yhtenäisen tosiseikaston osalta kaksi erillistä menettelyä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole kuitenkaan todennut esillä olevassa asiassa, että komissio olisi käyttänyt harkintavaltaa tällä tavalla väärin, eikä sillä olisi ollut tähän myöskään mitään perusteita. Komissio oli näet objektiivisesti arvioiden oikeutettu aloittamaan kaksi erillistä hallinnollista menettelyä, koska ne perustuivat erillisiin aineellisiin oikeusperustoihin eli yhtäältä EY 81 artiklaan ja toisaalta EY 82 artiklaan. EY 82 artiklan mukaisessa menettelyssä ainoastaan De Beers saattoi väitetyssä määräävässä markkina-asemassa olevana yrityksenä olla väitetiedoksiannon ja menettelyn päättävän komission päätöksen adressaatti.

90 Koska asia on näin, kolmas yritys, joka katsoo asetuksen N:o 1/2003 7 tai 9 artiklan perusteella tehdyn päätöksen koskevan sitä, voi vapaasti suojella oikeuksiaan nostamalla kyseisestä päätöksestä kanteen. Tämän seurauksena tällaisen, esillä olevassa asiassa Alrosan kaltaisen, yrityksen osalta ei kuitenkaan voida katsoa, että siitä tulisi asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu ”asianomainen osapuoli”.

91 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 175 kohdassa todennut, EY 82 artiklan soveltamista koskevassa menettelyssä, joka saatettiin loppuun riidanalaisella päätöksellä, Alrosalla oli siis ainoastaan asianomaisen kolmannen osapuolen suppeammat oikeudet.

92 Lisäksi on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päättelyssään nojautunut virheelliseen näkemykseen, jonka mukaan komission oli toimitettava Alrosalle perusteltu selitys niistä syistä, joiden vuoksi kolmansien osapuolten esittämät huomautukset olivat muuttaneet sen kantaa yhteisten sitoumusten tarkoituksenmukaisuudesta, jotta Alrosa olisi voinut esittää De Beersin kanssa uusia yhteisiä sitoumuksia.

93 Tässä yhteydessä on todettava yhtäältä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 196 kohdassa huomauttanut, että Alrosalle annettiin ainoastaan yhteenveto kolmansien osapuolten esittämiä huomautuksia koskevasta komission kannasta, ja toisaalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 201 kohdassa katsonut, että kolmansien osapuolten esittämät huomautukset siltä osin kuin niihin ei sisältynyt luottamuksellista tietoa toimitettiin Alrosalle myöhässä ja samanaikaisesti kuin ote De Beersin yksin esittämistä sitoumuksista, minkä vuoksi Alrosan oli mahdotonta vastata näihin hyödyllisellä tavalla ja ehdottaa uusia sitoumuksia yhdessä De Beersin kanssa.

94 On kuitenkin huomautettava, että komission päätös hyväksyä De Beersin yksin esittämät sitoumukset ei riippunut Alrosan eikä minkään muunkaan yrityksen tähän omaksumasta kannasta. Asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että komissiolla on laaja harkintavalta määrätä sitoumusta koskeva ehdotus velvoittavaksi tai hylätä se.

95 Edellä olevasta seuraa, että myös toinen valitusperuste on perusteltu siltä osin kuin yhtäältä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut virheellisesti asetuksessa N:o 1/2003 tarkoitettua ”asianomaisen yrityksen” käsitettä vertaamalla Alrosan oikeusasemaa yksin annettuja sitoumuksia koskevassa menettelyssä De Beersin oikeusasemaan ja toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nojautunut virheelliseen näkemykseen, jonka mukaan komission oli perusteltava se, ettei se hyväksynyt yhteisiä sitoumuksia, ja pyydettävä Alrosaa esittämään uusia sitoumuksia yhdessä De Beersin kanssa.

96 Komission toisen valitusperusteensa yhteydessä esittämiä muita väitteitä ei siis ole tarpeen arvioida.

97 Tämän perusteella valituksenalainen tuomio on kumottava.

Kanne ensimmäisessä oikeusasteessa

98 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että jos unionin yleisen tuomioistuimen päätös kumotaan, unionin tuomioistuin voi itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen.

99 Koska asia on ratkaisukelpoinen, Alrosan kanne, jossa vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista, on ratkaistava aineellisesti.

100 Alrosa on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittänyt kanteensa tueksi kolme kanneperustetta, joista ensimmäisen mukaan sen oikeutta tulla kuulluksi on loukattu, toisen mukaan riidanalainen päätös on ristiriidassa asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan kanssa, jossa kielletään määräämästä asianomaiselle yritykselle sitoumuksia, joita se ei ole vapaaehtoisesti allekirjoittanut, etenkään jos niiden voimassaoloaikaa ei ole rajoitettu, ja kolmannen mukaan velvoittaviksi määrätyt sitoumukset ovat kohtuuttomia vastoin mainitun asetuksen 9 artiklaa, EY 82 artiklaa, sopimusvapautta ja suhteellisuusperiaatetta.

Asianosaisten lausumat

101 Ensimmäiseksi Alrosa väittää, että riidanalaisella päätöksellä loukataan kuulluksi tulemista koskevaa oikeutta, joka on unionin tuomioistuimen useaan kertaan tunnustama unionin oikeuden perusperiaate ja joka sisältää kilpailuasioissa sekä komission velvollisuuden esittää väitteensä asianomaiselle yritykselle että asianomaisen yrityksen oikeuden vastata niihin. Komissio ei kuitenkaan ole Alrosan mukaan esittänyt ”uusia merkityksellisiä huolenaiheita” kolmansien osapuolten lausumat saatuaan. Komission päätelmien muuttaminen voidaan siis selittää ainoastaan kilpailun pääosaston tekemällä ”omalla arvioinnilla”, jonka jälkeen komissio ei ole antanut Alrosalle mahdollisuutta käyttää oikeutta tulla kuulluksi.

102 Alrosan mukaan siltä ei voida evätä oikeutta tulla kuulluksi sillä perusteella, ettei se ollut muodollisesti osapuolena EY 82 artiklan nojalla aloitetussa menettelyssä, koska mainittu pääosasto on 8.2.2006 päivätyssä kirjeessä myöntänyt ”poikkeuksellisten

olosuhteiden” oikeuttaneen sen, että sitä kuullaan yrityksenä, jota asia koskee suoraan ja erikseen.

103 Komissio toteaa puolestaan, ettei Alrosa ollut kysymyksessä olevan menettelyn osapuoli, ja esittää kysymyksen siitä oikeusperustasta, johon Alrosa nojautuu vedotessaan oikeuteen tulla kuulluksi.

104 Komissio huomauttaa 8.2.2006 päivätystä kirjeestä, että kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan siinä tunnustamalla ja Alrosan vetoamalla oikeudella tulla kuulluksi EY 82 artiklan perusteella aloitetun menettelyn kuluessa oli erilainen ulottuvuus kuin komission tutkinnan kohteena oleville yrityksille myönnetyllä oikeudella.

105 Vaikka Alrosa oli menettelyssä erityisasemassa, komissio katsoo, että koska Alrosa oli ainoastaan asianomainen kolmas osapuoli, oikeus tulla kuulluksi rajoittui sen osalta pelkästään huomautusten esittämiseen, mihin sitä on kehotettu menettelyn useissa vaiheissa. Komissio väittää, että Alrosa on siis saanut täysimääräisesti oikeuden tulla kuulluksi.

106 Alrosa väittää toiseksi, että riidanalainen päätös on ristiriidassa asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan kanssa, jossa komissiolle ei sen mukaan anneta oikeutta hyväksyä yksin esitettyjä vaan ainoastaan yhteisiä sitoumuksia. Kyseistä 9 artiklaa on Alrosan mukaan myös tulkittava siten, että päätös, jolla sitoumukset määrätään velvoittavaksi, on tehtävä ainoastaan määräajaksi.

107 Komissio väittää, ettei ilmaisu ”asianomaiset yritykset” merkitse sitä, että olisi mahdollista esittää pelkästään kaikkien niiden yritysten, joita sitoumus koskee tai joita se voi koskea, antamia yhteisiä sitoumuksia. Tällainen tulkinta edellyttäisi, että kaikkien yritysten, jotka ovat kyseisen sopimuksen osapuolia – vaikka EY 82 artiklan nojalla aloitettu menettely ei niitä koskisikaan – olisi esitettävä muodollisesti sitoumuksia ja oltava kyseisen 9 artiklan perusteella tehdyn päätöksen adressaatteja. Komission mukaan on kuitenkin niin, että koska EY 82 artiklan nojalla aloitettu menettely koski ainoastaan De Beersiin kohdistettua väitettä määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä, De Beers oli ainoa yritys, joka saattoi tarjota sitoumuksia ja olla kyseisen 9 artiklan perusteella tehdyn päätöksen adressaatti.

108 Komissio toteaa sillä väitetysti olevasta velvollisuudesta hyväksyä sitoumuksia vain määräajaksi, että kyseinen väite perustuu asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan virheelliseen tulkintaan. Se, että komission päätös sitoumusten vahvistamisesta ”voidaan” tehdä määräajaksi, ei voi velvoittaa komissiota tekemään mainitun päätöksen määräajaksi.

109 Alrosa väittää kolmanneksi, että De Beersille määrätty kielto ostaa raakatimantteja Alrosalta on ristiriidassa EY 82 artiklan ja asetuksen N:o 1/2003 9 artiklan kanssa siltä osin kuin siinä asetetaan asianomaisille osapuolille sellainen ehdoton ja potentiaalisesti rajoittamaton kielto tehdä sopimuksia, joka ei esillä olevassa asiassa ole perusteltu. Riidanalaisella päätöksellä loukataan siten sopimusvapauden perusperiaatetta.

110 Ehdoton kielto ei myöskään ole tarpeen EY 82 artiklan perusteella kilpailuun liittyvien komission huolenaiheiden poistamiseksi. Alrosa väittää, että riidanalainen päätös on tältä osin ristiriidassa suhteellisuusperiaatteen kanssa.

111 Komissio väittää puolestaan, että sopimusvapautta on rajoitettu muun muassa EY 81 ja EY 82 artiklalla.

112 Se ei riitauta väitettä, jonka mukaan suhteellisuusperiaatetta on sovellettava myös kolmansiin osapuoliin kohdistuvasta vaikutuksesta tehtyyn arviointiin, vaan väittää, että se on asianmukaisesti ottanut huomioon Alrosan oikeutetut kaupalliset edut.

113 Komission mukaan sen ensisijaisena tehtävänä oli tarkastaa, että De Beersin yksin antamat sitoumukset riittivät poistamaan sen kilpailuun liittyvät huolenaiheet. Se katsoo, että De Beers saattoi ensi näkemältä esittää sitoumuksia, joilla ei ylitetty sitä, mikä oli tarpeen mainittujen huolenaiheiden poistamiseksi riittävällä tavalla. Komission ei mielestään pitänyt missään tapauksessa tutkia muita mahdollisuuksia, joilla mennään pidemmälle kuin De Beersin todellisuudessa esittämissä sitoumuksissa tai jotka ovat kaukana näistä sitoumuksista, joten todellisuudessa vain vertaaminen yhteisiä sitoumuksia koskevaan edeltävään ehdotukseen oli tarpeen.

114 Komission tekemästä arvioinnista ilmenee, että esitetyillä yhteisillä sitoumuksilla ei poistettu riittävällä tavalla sen kilpailuun liittyviä huolenaiheita. Komissio katsoo myös, että sitoumukset, joilla mennään pidemmälle kuin näissä yhteisissä sitoumuksissa, olivat tarpeen.

115 Komission mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei ollut määrittää taloudellista tilannetta monitahoisesti arvioimalla, olivatko esitetyt sitoumukset riittäviä komission kilpailuun liittyvien huolenaiheiden poistamiseksi, vaan ainoastaan tarkastaa, oliko riidanalaisessa päätöksessä tehty ilmeinen arviointivirhe. On näet selvää, että komissiolla on asianomaisella alalla laajaa harkintavaltaa.

116 Komissio huomauttaa, että koska se ei saanut minkäänlaista muuta sitoumuksia koskevaa ehdotusta, sen toisena mahdollisuutena olisi ollut ainoastaan aloittaa uudelleen päätöksen tekemiseen asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan perusteella johtava menettely mahdollisesti sekä Alrosaa että De Beersiä vastaan, ja tätä mahdollisuutta on vaikea pitää tarkoituksenmukaisempana keinona poistaa komission kilpailuun liittyvät huolenaiheet.

117 Komissio katsoo näin ollen, että De Beersin yksin antamat sitoumukset, jotka määrättiin riidanalaisella päätöksellä velvoittaviksi, olivat tarkoituksenmukaisia ja tarpeellisia mainittujen huolenaiheiden poistamiseksi ja että suhteellisuusperiaatteen väitettyä loukkaamista ei siis ole näytetty toteen.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

118 Tämän tuomion 85–95 kohdassa esitetyistä seikoista seuraa, ettei ensimmäisessä oikeusasteessa esitetty ensimmäinen kanneperuste voi menestyä.

119 Kaikissa Alrosan mainitun kanneperusteen yhteydessä esittämissä väitteissä nojaudutaan näet oletukseen, jonka mukaan Alrosan olisi pitänyt saada laajemmat menettelylliset oikeudet kuin asianomaisille kolmansille osapuolille tavallisesti myönnetään. Tämä oletus on kuitenkin nimenomaisesti hylätty tämän tuomion 91 kohdassa.

120 Myös toinen ja kolmas ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetty kanneperuste on hylättävä. Tässä tuomiossa esitetyistä seikoista ilmenee näet kokonaisuudessaan, että tehdessään riidanalaisen päätöksen komissio ei tehnyt oikeudellista virhettä eikä ilmeistä arviointivirhettä eikä myöskään loukannut suhteellisuusperiaatetta.

Alrosa ei ole onnistunut osoittamaan, että De Beersin yksin esittämillä sitoumuksilla, jotka komissio määräsi velvoittaviksi, ylitettiin selvästi se, mikä oli tarpeen komission ennakkoarvioinnissaan ilmaisemien huolenaiheiden poistamiseksi.

121 Tämän perusteella kaikki Alrosan riidanalaista päätöstä vastaan esittämät kanneperusteet on hylättävä ja sen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostama kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

122 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että jos valitus on perusteltu ja unionin tuomioistuin ratkaisee itse riidan lopullisesti, se päättää oikeudenkäyntikuluista.

123 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan työjärjestyksen 118 artiklan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Alrosan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, Alrosa on velvoitettava korvaamaan valituksen käsittelystä sekä asian käsittelystä ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-170/06, Alrosa vastaan komissio, 11.7.2007 antama tuomio kumotaan.

2) Alrosa Company Ltd:n nostama kanne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa hylätään.

3) Alrosa Company Ltd velvoitetaan korvaamaan valituksen käsittelystä sekä asian käsittelystä ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset